

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa R. G.

przeciwko E. S.A. w K.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 10 kwietnia 2019 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 20 listopada 2018 r., sygn. akt III Pa [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. postanowieniem z dnia 20 listopada 2018 r. oddalił wniosek pełnomocnika powoda o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku tego Sądu z dnia 30 października 2018 r. oddalającego apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie o odszkodowanie (pkt 1) oraz odrzucił wniosek pełnomocnika powoda o doręczenie odpisu tego wyroku wraz z uzasadnieniem (pkt 2).

W motywach orzeczenia Sąd Okręgowy stwierdził, że pełnomocnik powoda nie wykazał, aby bez swojej winy uchybił terminowi do wniesienia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku z dnia 30 października 2018 r. Tygodniowy

termin (art. 387 § 3 k.p.c.) do zgłoszenia wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem upływał w rozpoznawanej sprawie w dniu 6 listopada 2018 r., a wniosek ten został złożony dopiero w dniu 13 listopada 2018 r. (data stempla pocztowego) wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do dokonania tej czynności procesowej. Profesjonalny pełnomocnik strony planując dokonanie czynności procesowej musi uwzględnić, że w okresie biegu terminu do jej dokonania mogą nastąpić czasowe przeszkody - wynikające ze zwykłych zdarzeń życiowych, w tym także z krótkich niedyspozycji zdrowotnych - utrudniające mu sporządzenie i wniesienie np. środka zaskarżenia, zwłaszcza w okresie tuż przed upływem stosownego terminu. Dotyczy to w szczególności pełnomocnika u którego występują określone i powtarzające się, krótkotrwałe niedyspozycje zdrowotne. Za okoliczność niezależną od pełnomocnika można uznać jedynie nagłą, niemożliwą do przewidzenia niedyspozycję zdrowotną (np. ostra infekcja). Skoro na użytek art. 169 § 2 k.p.c. w związku z art. 168 § 1 k.p.c. przy ocenie winy strony w uchybieniu terminu do dokonania czynności procesowej należy brać pod rozwagę nie tylko okoliczności, które uniemożliwiły dokonanie tej czynności w terminie, lecz także te świadczące o podjęciu lub niepodjęciu przez stronę działań mających na celu zabezpieczenie się w dotrzymaniu terminu, to sama niezdolność do pracy pełnomocnika, która nie wyklucza podjęcia stosownych działań, choćby przy pomocy osób trzecich, nie uzasadnia przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej. Z dołączonego przez pełnomocnika powoda zaświadczenia wynika, że pełnomocnik adwokat R. M. z powodu choroby nie mógł się stawić w dniach 6 – 12 listopada 2018 r. na wezwanie sądu, a nie, że nie mógł sporządzić i złożyć w urzędzie pocztowym wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Złożenie takiego wniosku nie wymagało stawienia się osobiście w sądzie.

W złożonym wniosku pełnomocnik powoda nie powołał też okoliczności, które uniemożliwiły mu zrealizowanie czynności związanych ze złożeniem wniosku choćby przy pomocy osób trzecich. W szczególności, nie powołał żadnych okoliczności uzasadniających niemożność skorzystania w tym zakresie z pomocy adwokat A. W., której w toku postępowania pełnomocnik powoda udzielił pełnomocnictwa substytucyjnego i która w razie nagłej niedyspozycji zdrowotnej pełnomocnika strony mogła taki wniosek skutecznie złożyć. Niewątpliwie wniosek

o sporządzenie uzasadnienia wyroku i doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem nie jest skomplikowanym pismem procesowym i przy jego sporządzaniu możliwe jest skuteczne skorzystanie z pomocy osób trzecich, to samo dotyczy nadania takiego pisma w urzędzie pocztowym. Samo przedłożenie zaświadczenia lekarskiego stwierdzającego niemożność osobistego stawienia się w sądzie nie uzasadnia przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności Sąd Okręgowy oddalił wniosek pełnomocnika powoda o przywrócenie terminu do żądania sporządzenia uzasadnienia wyroku i doręczenia odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem na podstawie art. 168 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. W konsekwencji wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku z dnia 30 października 2018 r. i doręczenie odpisu tego wyroku wraz z uzasadnieniem, złożony w dniu 13 listopada 2018 r., Sąd Okręgowy uznał za spóźniony, podlegający odrzuceniu na podstawie art. 328 § 1 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 387 § 3 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.

Zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego wniósł pełnomocnik powoda domagając się jego uchylenia w punkcie 2 i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, rozpoznania - na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. - postanowienia z dnia 20 listopada 2018 r. oddalającego wniosek pełnomocnika powoda o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku z dnia 30 października 2018 r. i doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem, przeprowadzenia dowodu z dokumentacji medycznej adwokat A. W. - pełnomocnika substytucyjnego powoda z dnia 31 października 2018 r. oraz zaświadczenia nr [...] z dnia 3 grudnia 2018 r. na okoliczność istnienia po jej stronie przeszkody do dokonania w terminie czynności procesowej polegającej na sporządzeniu i złożeniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku z uwagi na stan zdrowia, a także zasądzenia na rzecz powoda kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

W zażaleniu zarzucono naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik postępowania, a mianowicie: 1) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 168 § 1 k.p.c., przez nierozważenie całości materiału dowodowego i przyjęcie, że pełnomocnik powoda ze swojej winy uchybił terminowi do złożenia wniosku o

sporządzenie uzasadnienia wyroku i jego doręczenie, chociaż wykazał on istnienie niezależnej od niego, nagłej i niemożliwej do przewidzenia przeszkody w postaci niedyspozycji zdrowotnej pełnomocnika, która uniemożliwiała mu dokonanie czynności procesowej w przepisany terminie; 2) art. 328 § 1 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 387 § 3 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., przez jego zastosowanie i odrzucenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku i o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem, jako wniesionego po terminie, chociaż z uwagi na zasadność wniosku o przewrót terminu do wniesienia wniosku, uznać należało, że został on wniesiony w terminie.

W zażaleniu podniesiono, że we wniosku o przywrócenie terminu pełnomocnik powoda wykazał, że po interwencji okulistycznej (ból oraz stan zapalny oka), nie mógł w dniu 6 listopada 2018 r. sporządzić wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego z dnia 30 października 2018 r. i go złożyć. Stan ten utrzymywał się jeszcze do dnia 12 listopada 2018 r. Zdarzenie to miało charakter nagły, niespodziewany i wywołało konieczność odbycia konsultacji okulistycznej w szpitalu. Powołane okoliczności zostały udowodnione dodatkowo treścią zaświadczenia lekarza sądowego załączonego do wniosku o przywrócenie terminu. Z uwagi na stan zdrowia sporządzenie przez pełnomocnika powoda wniosku w przepisany terminie było zatem niemożliwe, nawet przy uwzględnieniu możliwości skorzystania w jakimkolwiek zakresie z pomocy osób trzecich, które nie mogłyby zastąpić pełnomocnika powoda chociażby w podpisaniu wniosku. Natomiast adwokat A. W. nie mogła podjąć opisanej czynności procesowej z uwagi na utrzymujące się ostre zapalenie zatok i przewlekłe zapalenie błony śluzowej jamy nosowej i gardła, potwierdzone dokumentacją medyczną sporządzoną przez lekarza specjalistę otorynolaryngologii z dnia 31 października 2018 r., jak i zaświadczeniem wystawionym przez lekarza sądowego.

Według pełnomocnika powoda, ocena treści zaświadczenia lekarskiego dokonana przez Sąd Okręgowy jest zawężająca i nieracjonalna. Zaświadczenie to wystawiane zostało na formularzu o określonej treści i należy je odczytywać w ten sposób, że w dniach 6 - 12 listopada 2018 r. pełnomocnik powoda nie był zdolny - z

uwagi na stan zdrowia - do podejmowania czynności procesowych w sprawie, a nie tylko do stawienia się osobiście przed Sądem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione. Stosownie do art. 168 § 1 k.p.c., jeżeli strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swojej winy, sąd na jej wniosek postanowi przywrócenie terminu. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przepis ten nie może być interpretowany w sposób rozszerzający, gdyż jest zasadą, że czynności procesowe powinny być dokonywane w terminie. O braku winy strony można zatem mówić tylko wtedy, gdy istniała jakaś przyczyna, która spowodowała uchybienie temu terminowi. Przyczyna taka zachodzi wówczas, gdy dokonanie czynności w ogóle (w sensie obiektywnym) było wykluczone, jak również w takich przypadkach, w których w danych okolicznościach nie można było oczekiwać od strony, by zachowała dany termin procesowy. Inaczej rzecz ujmując, brak winy w uchybieniu terminowi powinien być oceniany z uwzględnieniem wszystkich okoliczności konkretnej sprawy, w sposób uwzględniający obiektywny miernik staranności, jakiej można wymagać od strony należycie dbającej o swoje interesy i przy braniu pod uwagę także uchybień spowodowanych nawet lekkim niedbalstwem.

Z tego względu w każdym przypadku przy ocenie braku winy, jako przesłanki przywrócenia terminu uchybionego przez stronę dotkniętą nawet ciężkim schorzeniem, należy uwzględniać wymaganie dołożenia należytej staranności człowieka przejawiającego dbałość o swe własne życiowo ważne sprawy. Choroba lub schorzenie, nawet przewlekłe, może być uznana za okoliczność usprawiedliwiającą niezachowanie terminu tylko wówczas, gdy rzeczywiście uniemożliwia podjęcie czynności procesowych, choćby przy pomocy osób trzecich. Natomiast odczuwane przez stronę dolegliwości lub okresowe zaostrzenia przewlekłego schorzenia nie mogą być potraktowane same w sobie jako przyczyna usprawiedliwiająca bezczynność strony (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 maja 2006 r., I UZ 7/06, LEX nr 2510692; z dnia 29 maja 2007 r., II UZ 9/07, LEX nr 532124; z dnia 11 lipca 2007 r., III PZ 3/07, LEX nr 966813; z dnia 11

grudnia 2008 r., IV CZ 102/08, LEX nr 477573; z dnia 5 maja 2009 r., I UO 3/08, OSNP 2011 nr 1-2, poz. 23 i orzeczenia w nich powołane).

Niemniej jednak w orzecznictwie i literaturze przyjmuje się także, że choroba może stanowić uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniającej wniosek o przywrócenie terminu procesowego (art. 169 § 2 k.p.c.), ale uwzględnienie takiego wniosku wymaga jednoznacznych ustaleń, że wskazana jednostka chorobowa i dotyczące jej leczenia zalecenia medyczne stanowiły niedającą się usunąć przeszkodę w zachowaniu uchybionego terminu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2005 r., II PZ 5/05, LEX nr 532126). O braku winy, uzasadniającym przywrócenie terminu, można mówić między innymi w razie choroby strony działającej samodzielnie lub jej pełnomocnika procesowego, jeżeli stan zdrowia tych osób uniemożliwił podjęcie działania osobiście lub skorzystanie z pomocy innych osób, względnie jeżeli charakter choroby i zalecenia medyczne dotyczące jej leczenia stanowiły niedającą się usunąć przeszkodę w zachowaniu terminu. Uwzględnienia wymagają w tej mierze nie tylko ewentualne ograniczenia związane z obniżeniem sprawności fizycznej, lecz także wpływ stanu zdrowia na sytuację psychiczną strony lub pełnomocnika i związane z nim utrudnienia w prawidłowym wywiązywaniu się z powinności procesowych lub zabieganiu o pomoc ze strony osób trzecich (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2011 r., I CZ 142/11, LEX nr 1133793; z dnia 15 października 2014 r., V CZ 69/14, LEX nr 1545109 i z dnia 6 listopada 2014 r., II CZ 69/14, IV CZ 48/17, LEX nr 1622309).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy rację ma pełnomocnik powoda zarzucając, że uprawdopodobnił okoliczności uzasadniające przywrócenie terminu. Interwencja okulistyczna wobec pełnomocnika procesowego z powodu bólu i stanu zapalnego oka w dniu 6 listopada 2018 r., a więc mająca miejsce w ostatnim dniu terminu procesowego, połączona ze stwierdzeniem stanu niezdolności do pracy obejmującego ostatni dzień terminu i kolejne dni (6-12 listopada 2018 r.), stanowiła podstawę do przyjęcia, że niedochowanie terminu do dokonania czynności nastąpiło bez winy strony. Konieczność odbycia konsultacji okulistycznej w szpitalu przez pełnomocnika strony zostało bowiem wywołane zdarzeniem nagłym, niespodziewanym i niemożliwym do przewidzenia. Należy przy tym zauważyć, że

dokument zaświadczenia o niezdolności do pracy pełnomocnika został wystawiony przez lekarza sądowego, co spełnia wymóg przewidziany w art. 214¹ k.p.c., chociaż wymóg ten dotyczy usprawiedliwienia niestawiennictwa na posiedzeniu, a nie musi być spełniony w odniesieniu do sytuacji, w których prawodawca wymaga jedynie uprawdopodobnienia faktu, zadowalając się niższym stopniem dowodu. W sytuacji, w której strona jest zastępowana przez kwalifikowanego pełnomocnika procesowego, przepisy art. 168 § 1 k.p.c. w związku z art. 169 § 2 k.p.c. nie wymagają uprawdopodobnienia, że pełnomocnik, którego zachowanie doprowadziło do uchybienia terminowi, był całkowicie pozbawiony możliwości przejawiania jakiegokolwiek aktywności. Wystarczające jest uprawdopodobnienie okoliczności faktycznych, w świetle których z uchybienia terminowi nie można uczynić mu zarzutu, przy uwzględnieniu wymagania należytej staranności, odpowiadającej profesjonalnemu charakterowi jego działalności.

Nie można też podzielić stanowiska Sądu Okręgowego, według którego przedłożone w sprawie zaświadczenie lekarskie stwierdza jedynie niemożność osobistego stawienia się w sądzie, ale nie wyklucza po stronie pełnomocnika, któremu wystawiono to zaświadczenie, możliwości napisania nieskomplikowanego pisma procesowego jakim jest wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku i doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem. Wystawienie zwolnienia lekarskiego oznacza, że osoba, której ono dotyczy, jest niezdolna do pracy. Nie można zatem uznać, że chory może kontynuować wykonywanie zwykłych obowiązków zawodowych, a w przypadku adwokata - sporządzać pisma procesowe, dokonywać lub zlecać ich wysyłkę i realizować czynności procesowe w imieniu strony. Dotyczy to także takich czynności, które mogą być postrzegane jako wymagające niewielkiego wysiłku intelektualnego, każda bowiem czynność procesowa, a zwłaszcza podejmowana w związku ze złożeniem środka zaskarżenia, wymaga namysłu i staranności uwzględniającej stawiane kwalifikowanym pełnomocnikom procesowym wymagania wynikające z zawodowego charakteru ich działalności. Odmienne stanowisko kolidowałoby ze stwierdzeniem przez lekarza stanu niezdolności do pracy, którego założeniem jest co do zasady przekonanie o obniżonej zdolności psychofizycznej chorego

(por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2008 r., III CSK 11/08, LEX nr 515418), a celem rekonwalescencja.

Niezdolność do pracy nie wyłącza jednak *a priori* możliwości powierzenia czynności innej osobie, co prawidłowo uwypuklił Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Konieczność podjęcia takich działań przez kwalifikowanego pełnomocnika procesowego może być postrzegana jako mieszcząca się w wymaganiu należytej staranności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2013 r., II CZ 163/12, LEX nr 1318357). Jednak w okolicznościach rozpoznawanej sprawy należało stwierdzić, że oddalenie wniosku o przywrócenie terminu do żądania uzasadnienia wyroku i doręczenia odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem kwestii tych nie wyjaśnia. W szczególności, gdy takiej oceny Sąd Okręgowy dokonał z uwagi na zarzut nieposłużenia się przez pełnomocnika powoda pomocą osoby trzeciej, tj. pełnomocnika substytucyjnego, bez zbadania, czy ten ostatni miał realną możliwość zastąpienia pełnomocnika procesowego w dokonaniu spornej czynności. Ustalenie przez Sąd Okręgowy w oparciu o zaproponowane przez stronę dowody z dokumentacji medycznej adwokat A. W. z dnia 31 października 2018 r. oraz zaświadczenia nr [...] z dnia 3 grudnia 2018 r., że przebywała ona w tym okresie na zwolnieniu lekarskim oznacza, że możliwość uzyskania przez pełnomocnika powoda pomocy innej osoby przy sporządzeniu pisma procesowego mogła być realnie utrudniona i stanowić istotną przeszkodę w dochowaniu terminu. Okoliczności tej Sąd Okręgowy nie ustalił oraz nie rozważył.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.